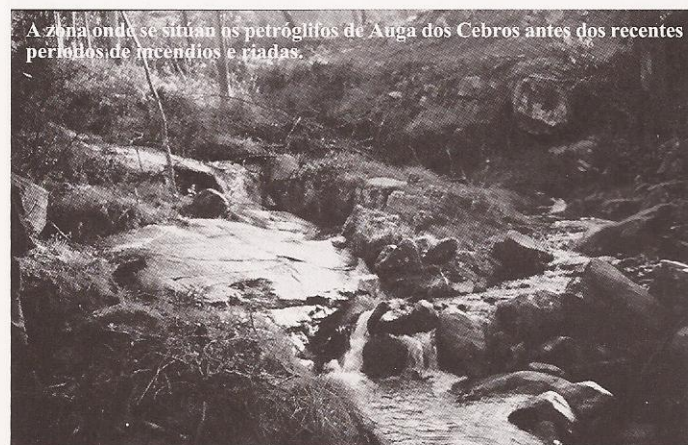

UNHA NOVA EMBARCACIÓN DE TIPOLOXÍA MEDITERRÁNEA NOS PETRÓGLIFOS DA COSTA DE OIA

Por: Fernando Javier Costas Goberna e Antonio de la Peña Santos

Por se fosen pouca cousa os danos sobre o patrimonio arqueolóxico ocasionados polos brutais incendios forestais padecidos por unha boa parte do territorio do concello de Oia durante o pasado mes de agosto, no de outubro completouse a desfeita mediante unha temporada de choivas torrenciais que varreron de xeito literal o terreo

A zona onde se situan os petróglifos de Auga dos Cebros antes dos recentes períodos de incendios e riadas.

arrasado previamente polos lumes, convertendo en corgos e desbordando as canles dos cursos de auga que baixan dende os cumios da Serra da Groba ata o mar, arrastrando todo o que atopaban. Os medios de comunicación fixéronse amplo eco da catástrofe natural e da súa incidencia sobre o patrimonio cultural galego.

A mesma zona en datas recentes, logo da acción dos incendios e riadas.

O río Vilar é un deses regatos que os días das enchentes desbordou o seu leito e arrastrou pedras, troncos e toda sorte de borralia. E este curso de auga atravesa a parroquia de Pedornes e unha ampla zona de alto interese

arqueolóxico e natural que, coma era de agardar, sufriu os efectos do torrente. Os arrastres causaron a desaparición case que total dun dos muíños de auga, a daqueles excepcionais recunchos ateigados de atractiva vexetación de ribeira, arrasando os fentos xigantes que constituían un dos maiores atractivos do lugar... e afectando gravemente á integridade física dos excepcionais gravados rupestres do famoso petróglifo I de *Auga dos Cebros*¹.

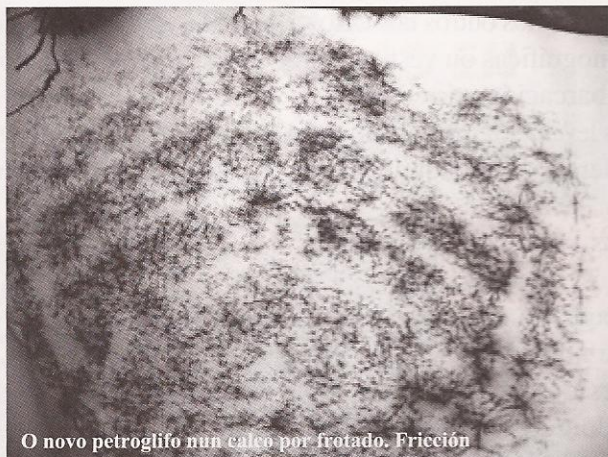

Detalle do gravado do novo petróglifo coa imaxe dun navío.

Este complexo de arte rupestre é ben coñecido por mor da presenza nel da figura dunha embarcación que, tal e como deixamos escrito na colaboración publicada no número 11 desta mesma colección, estaría representando un modelo de navío de orixes rastrexables no Mediterráneo Oriental durante o II milenio a.C. E a representación do barco se faría de acordo cos criterios estilísticos propios tamén do Mediterráneo Oriental

¹ ALONSO ROMERO, F.: "La embarcación del Petroglifo Laxe Auga dos Cebros, (Pedornes, Santa María de Oia, Pontevedra)". *Actas del XXII Congreso Nacional de Arqueología (Vigo 1993)*, II. Vigo, 1995, pp. 137-145; COSTAS GOBERNA, F.J., NOVOA ÁLVAREZ, P. e SANROMÁN VEIGA, J.: "Sta. Mª de Oia.- Sus grabados rupestres". *Actas del XXII Congreso Nacional de Arqueología (Vigo 1993)*, II. Vigo, 1995, pp. 131-135; COSTAS GOBERNA, F.J., PEÑA SANTOS, A. de la e REY GARCÍA, J.M.: "A propósito de la figura humana. Una disculpa para reconsiderar el arte rupestre galaico". *Actas del XXII Congreso Nacional de Arqueología (Vigo 1993)*, II. Vigo, 1995, pp. 125-130; COSTAS GOBERNA, F.J. e PEÑA SANTOS, A. de la: "Oia. Arte Rupestre y embarcaciones en la Prehistoria de Galicia". *Boletín del Instituto de Estudios Vigueses*, 11. Vigo, 2005, pp. 185-223.

O novo petroglifo nun calco por frotado. Fricción

nas mesmas datas². Como era de temer tendo en conta a situación deste petroglifo en plena marxe dereita da canle, as rochas e demais restroballo arrastrados polas avenidas xusto por riba da superficie gravada danaron de forma visible as figuras que conforman o petroglifo, ben por mor da erosión causada pola fricción das augas e os

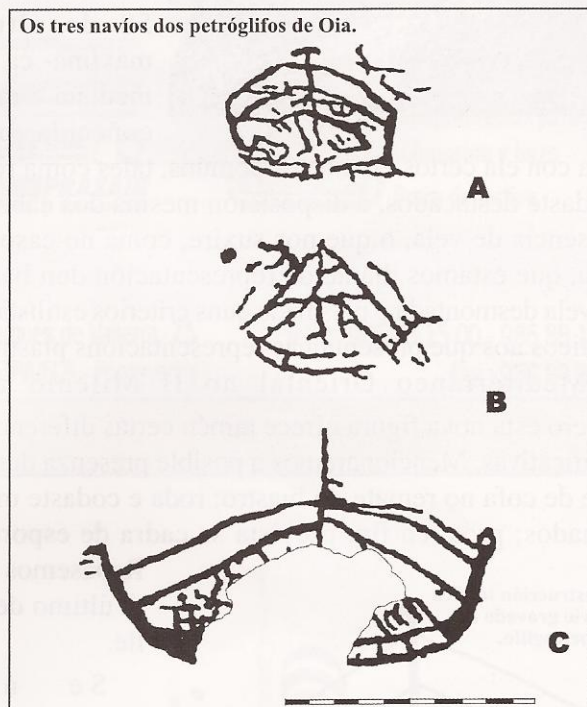
aportes sólidos, ben polos golpes causados polas pedras -mesmo de considerables dimensións- arrastradas polas riadas.

²COSTAS GOBERNA, F.J. e PEÑA SANTOS, A de la: "Os navíos dos petroglifos de Oia". *Aunios*, 11. Pontevedra, Asociación Cultural Pineiróns, 2006, pp. 69-72.

Pero, como di a famosa frase, non hai mal que por ben non veña. A forza das augas, o arrastre de sedimentos e a desaparición da vexetación de ribeira deixaron á vista un afloramento rochoso antes oculto. E, nunha esquina do mesmo, unha nova figura de embarcación: a terceira que se documenta no lugar.

Inmediata ao panel do petroglifo principal, cara ao centro da canle do regato, un conxunto de rochas con fracturas moi acusadas sobrancean de forma ostensible.

Os tres navíos dos petroglifos de Oia.

Nestas fracturas, a acumulación de sedimentos e as raíces da vexetación que arraiga nelas van contribuíndo paseniño ao seu desprendemento; ao tempo, a mesma vexetación mantivo semioculto esta masa rochosa. As grandes avenidas ocasionadas polas fortes choivas de outubro arrasaron esta vexetación e deixaron a superficie dos penedos inusitadamente limpa. Por tal motivo, na esquina sudoeste co conxunto rochoso, nun pequeno panel lixeiramente inclinado e individualizado polas fracturas, foi doado atopar gravada unha nova figura de embarcación.

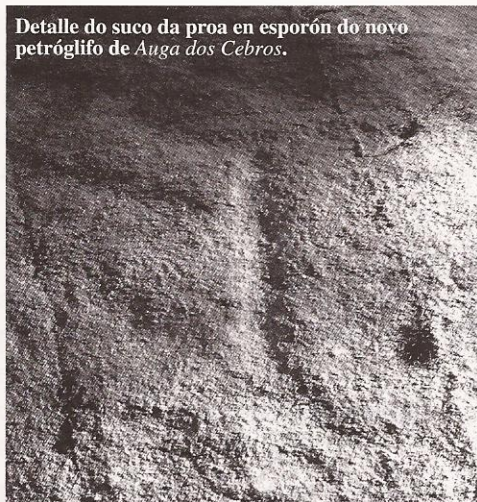
Embarcaciones
Motores marinos
Mantenimiento
Invernaje y guardería
Accesorios
Servicio técnico

Avda. de Orense, 50 - Teléf.: 986 883 931 - Fax: 986 880 095 - 36900 MARÍN (Pontevedra)

MARINER FORCE QUICKSILVER merCruiser YANMAR

Detalle do suco da proa en esporón do novo petróglifo de Auga dos Cebros.

presenta con ela certos elementos comúns, tales coma roda e codaste destacados, a disposición mesma dos cabos e a ausencia de vela, o que nos suxire, coma no caso da outra, que estamos diante da representación dun barco coa vela desmontada e plasmada cuns criterios estilísticos idénticos aos que presentan as representacións plásticas no Mediterráneo Oriental no II Milenio a.C.

Pero esta nova figura ofrece tamén certas diferencias significativas. Mencionaremos a posible presenza dunha sorte de cofa no remate do mastro; roda e codaste máis pechados; proa, en fin, provista se cadra de esporón.

Reconstrución teórica do navío gravado no novo petróglifo.

lan coma unha mera continuación da curvatura do casco, no caso que agora nos ocupa a proa se abre en curva pero rematando cara ao exterior nunha liña recta a maneira da representación dun esporón a tallamar. Do mesmo

O novo petróglifo aparece sensiblemente enmarcado polas fisuras e os mesmos límites da masa rochosa. Aínda que de menores dimensións -55 cm. de eslora e 58 de altura máxima- ca inmediata e máis coñecida, pre-

Repasemos este último detalle.

Se nos outros dous navíos xa coñecidos nesta estación rupestre -sobre todo no máis grande- proa e popa se articu-

xeito, se nos outros dos casos a ausencia de representacións iconográficas ou vestixios arqueolóxicos no Atlántico de embarcacións provistas de vela antes da romanización nos levaba irremediamente a establecer no Mediterráneo Oriental a filiación iconográfica dos dous petróglifos e a orixe dos navíos representados, o mesmo sucede no caso que nos ocupa. Mesmo admitindo que neste último a proa remataría nun esporón, un detalle que xa se atopa visible en selos cretenses datados na transición III-II Milenios a.C.

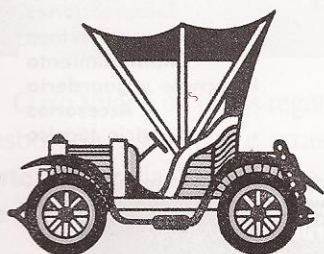

Embarcación con esporón pintada no sartego micénico de Gazi (Museo Herakleion).

A introdución dos esporóns a tallamar na arquitectura naval é resultado do descubrimento de que con esta prolongación da quilla era bastante máis fácil aguantar a nave á rumbo e que abatía menos ao cinguir o vento. Por veces, o escaso detalle das representacións pode dar lugar a interpretacións equívocas e a considerar sen máis que as naves provistas desta innovación tecnolóxica eran navíos de guerra³. Outras imaxes máis tardías presentan moi notables semellanzas formais con esta nova figura do conxunto de *Auga dos Cebros*; tais, por exemplo⁴, as dúas embarcacións micénicas do sartego de Gazi -datado ca. 1200 a.C; Museo do Herakleion, Creta- e do vaso de Tragana -de ca. 1150 a.C; Pylos-. De todos os xeitos, e na espera de que novos datos e novos estudos nos permitan unha maior precisión, estamos con seguridade diante dun modelo de embarcación que navegaba polo Mediterráneo ao longo do II Milenio a.C e que ven a reafirmar a cada vez máis evidente presenza de navíos e navegantes mediterráneos nas costas atlánticas das Rías Baixas nesas mesmas datas; precisamente, nos momentos finais dese fenómeno cultural coñecido co nome de arte rupestre galaico.

³LANDSTRÖM,B.: *El buque*. Barcelona, 1964, esp. pp. 26 e 27.

⁴POMEY,P.; GIANFROTTO,P.A.; NIETO,X. e TCHERNIA,A.: *La navigation dans l'Antiquité*. Aix-en-Provence, 1997, esp. p. 65.

Auto-Escuela Marín

Jaime Janer, 10 - Telfs.: 986 88 10 32 - 986 88 14 80 - Marín